

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
Жердецька Л.В.

- № _____ 20 ____ р.

РЕФЕРАТ

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за магістерською програмою професійного спрямування
Управління діяльністю банків на фінансовому ринку
на тему «Корпоративне управління у сучасному банку України»

Виконавець

Студент 6 курсу 62 групи факультету
фінансів та банківської справи
Бойченко Костянтин Анатолійович

/підпис/

Науковий керівник
д.е.н., професор
Кузнєцова Людмила Вікторівна

/підпис/

Одеса 2019

АВТОРЕФЕРАТ

випускної роботи Бойченка Костянтина Анатолійовича
на тему: «Корпоративне управління у сучасному банку України»,
подану на здобуття освітнього ступеня магістр зі спеціальності 072
«Фінанси, банківська справа та страхування»
за магістерською програмою професійного спрямування
Управління діяльністю банків на фінансовому ринку

Актуальність теми. Проблема корпоративного управління в Україні мала місце на кожному етапі розвитку банківської системи нашої держави, але постійно ніби відкладалась та не було основною на порядку денному. Власникам банків взагалі дана тема довгий час не була цікава, так як ефективна система корпоративного управління не дозволила б їм у повній мірі користуватися своїм положенням заради власної вигоди. До того ж 1990-ті особливо характеризувались існуванням 'кишенькових' банків, які більшою мірою задовольняли інтереси промислової групи, до якої вони входили.

Викликало питання прозорості діяльності, роботи банків з пов'язаними особами, ефективного існування такого елементу корпоративного управління як наглядова рада. Яка, замість того, щоб стати опорою банку в даному питанні, не дозволяти банківській установі приймати надмірні ризики, забезпечувати контроль за діяльністю всередині банку, більшою мірою виконувала те, що бажав власник банку або вищий керівний менеджмент.

Питанням створення якісного та ефективного корпоративного управління присвячено праці зарубіжних і вітчизняних науковців, серед яких необхідно виділити: А. Берлі, Б. Блека, А. В. Вернікова, Р. Вішни, А. Демба, О. Б. Денис, В. М. Доброва, Л. В. Кузнецову, Т. Г. Долгопятову, Р. М. Ентова, В. А. Євтушевського, І. В. Івашковську, М. Дженсена, Р. І. Капелюшнікова, Дж. Капріо, В. В. Коваленко, О. М. Костюка, Р. Коуза.

Метою кваліфікаційної роботи є аналіз стану та тенденцій подальшого розвитку корпоративного управління в банках України, а також розроблення рекомендацій щодо його вдосконалення.

Завдання кваліфікаційної роботи. Основними завданнями даної роботи будуть наступні:

- дослідження науково-методичних основ організації корпоративного управління;
- аналіз впливу міжнародних стандартів на корпоративного управління в Україні;
- визначення основних етапів розвитку корпоративного управління в Україні;
- аналіз впливу корпоративного управління на формування бізнес-моделей банків;
- виявлення основних ризиків, що генеруються суб'єктами корпоративного управління;
- аналіз корпоративної соціальної відповідальності банків;

- дослідження корпоративної культури та корпоративних цінностей банків;
- визначення рейтингу корпоративного управління банків України.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є процеси корпоративного управління в сучасних банках України.

Предметом дослідження є теоретичні засади, методичні підходи та прикладні аспекти корпоративного управління українських банків.

У процесі дослідження використано такі **методи дослідження**, як: У роботі відповідно до поставлених завдань використано сукупність загальнонаукових та спеціальних методів дослідження: методи абстрагування, індукції, дедукції, узагальнення, аналізу, синтезу; методи статистичного аналізу, графічний.

Інформаційною базою дослідження є рекомендації Базельського комітету з банківського нагляду, законодавчі та нормативно-правові акти України та зарубіжних країн, що регулюють корпоративне управління в банку, а також джерела статистичної інформації: звіти та аналітичні форми Національного банку України, публічна фінансова звітність банків, офіційні бази даних Світового банку, Банка міжнародних розрахунків; наукові публікації з питань корпоративного управління в банку, ресурси мережі Інтернет.

У першому розділі випускної роботи «ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В БАНКАХ УКРАЇНИ» досліджено сутність корпоративного управління та вплив міжнародних стандартів на формування корпоративного управління та законодавчої бази щодо корпоративного управління в Україні.

Поняття 'корпоративного управління' як системи відображає наступне визначення – комплекс відносин (взаємовідносин) усіх зацікавлених осіб.

Велику роль в корпоративному управлінні приділяють механізмам. Механізми власне покликані реалізувати цілі (наприклад, економічна ефективність, узгодження інтересів зацікавлених осіб), які визначені в рамках самої системи.

Якщо переходити до системи корпоративного управління банківської установи, то вона ділиться на дві підсистеми – внутрішня та зовнішня. Відповідно до внутрішньої підсистеми відносяться основні стейкхолдери – акціонери та менеджери, від яких власне і залежить постановка головної мети, яку банк планує досягти в розрізі системи корпоративного управління. У свою чергу до зовнішньої підсистеми входять інші стейкхолдери, де основна роль відводиться кредиторам банківської установи та регулюючим органам держави.

Українська модель корпоративного управління є комбінованим варіантом англо-американської та німецької моделей та характеризується дворівневою системою органів управління. На даному етапі вона ще є недостатньо розвиненою. Перш за все присутня значна кількість запозичень принципів та базису різних уже існуючих моделей.

Під впливом Принципів корпоративного управління ОЕСР та принципів Базельського комітету сформували основи корпоративного управління в нормативних документах українського законодавства.

Варто приділити увагу Методичним рекомендаціям щодо організації корпоративного управління в банках України від 3.12. 2018р. № 814. Даний нормативний документ покликаний узагальнити вимоги та стати основним джерелом для банків при впровадженні стандартів корпоративного управління.

У другому розділі 2 «ОЦІНКА СТАНУ ПРОЦЕСІВ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ В БАНКАХ УКРАЇНИ» проаналізовано етапи корпоративного управління в Україні, відображено вплив корпоративного управління на формування бізнес-моделі банку.

Перший етап – 1991-1998 рр. На корпоративне управління в даний період досить суттєво вплинули приватизаційні процеси. Банки створювались за рахунок коштів нових власників промислових груп, до яких власне і перейшло колишнє майно держави.

Другий етап – 1999–2004 рр. Важливою елементом даного етапу була відсутність стимулів впровадження принципів корпоративного управління серед власників промислових груп, куди входили банки, що значно гальмувало розвиток корпоративних цінностей у банківській системі України.

Третій етап – 2005 – вересень 2008 рр. Залучення капіталу з-за кордону з ціллю активного роздрібного кредитування потребувало прийняття принципів корпоративного управління банківськими установами, адже іноземні кредитори не проявляли особливої зацікавленості вкладати свої кошти невідомо куди, тому постала проблема в підвищенні інформаційної прозорості банківських установ. З іноземними банками в Україну завітали стандарти корпоративного управління, які уже давно та більш менш успішно працювали в країнах Європи.

Четвертий етап – жовтень 2008 р. – 2014 р. Корпоративне управління в банках на даному етапі чітко пов'язано з кризою, яка розгорнулась в Україні, причинами якої стали як зовнішні, так і внутрішні чинники.

П'ятий етап: 2014 рік – теперішній час. Даний період ознаменувався в першу чергу політичною кризою України, яка у подальшому проявилась як економічна, так і банківська. Квінтесенцією всього стала націоналізація найбільшого банку України ПАТ «Приватбанк».

Внутрішня система корпоративного управління, а саме вибір принципів, напрямків діяльності, корпоративних цінностей, має значний на формування бізнес-моделі. Дослідження щодо виявлення бізнес-моделей в банківській системі України проводилось за допомогою кластерного аналізу.

У третьому розділі «КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА РЕЙТИНГ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ БАНКАМИ» описано корпоративну соціальну відповідальність банків, корпоративну культуру та складено рейтинг корпоративного управління банків.

найбільший прояв обраних елементів корпоративної соціальної відповідальності присутній у ПАТ «Креді Агріколь Банк» та ПАТ «Приватбанк». Особливо не тішать показники банків з українським капіталом, де найбільше про корпоративну соціальну відповідальність дбають у ПАТ «Банк Восток» з показником 5,5 балів, у порівнянні у ПАТ «Креді Агріколь Банк» даний показник становить 10,5 балів.

ПАТ «Креді Агріколь Банк» також реалізує програму соціальної відповідальності «We care!», що є хорошим прикладом для інших банків.

Корпоративна культура являє собою систему цінностей, переконань, вірувань, уявлень, очікувань, символів, дійових принципів, норм поведінки, традицій, ритуалів, які складаються в організації та приймаються її більшістю.

Головним документом, який відображає корпоративну культуру банку є кодекс корпоративної поведінки (етики) банку. У Методичних рекомендації щодо організації корпоративного управління в банках України від 3.12. 2018р. № 814 Національним банком України визначено ряд питань в рамках даного кодексу.

Головною проблемою серед обраних банківських установ виступає відсутність кодексу етики у публічному доступі, що не дозволяє порівняти його із тим, що пропонує Національний банк України. Щоправда у ПАТ «Ощадбанк» та ПАТ «Приватбанк» є спроби відтворити певні елементи кодексу етики на офіційному веб-сайті.

Але поряд з тим, у банків, де проблем розміщення документу у вільному доступі не виникло, питання, які розписані НБУ, присутні в кодексу етики практично повністю.

Кінцевою метою роботи стало складання рейтингу корпоративного управління серед обраних банківських установ. Найбільший рейтинг корпоративного управління у даному дослідженні має ПАТ «Укрсиббанк» (15 балів) та ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» (14 балів). Найменше значення даного рейтингу показали ПАТ «Банк Восток» та ПАТ «Таскомбанк» (по 9 балів). Загалом же можна сказати, що корпоративне управління стоїть для банків не на останньому місці.

Ключові слова: банк, корпоративне управління, моделі корпоративного управління, наглядова рада, стейкхолдери, корпоративна соціальна відповідальність, корпоративна культура, кодекс, рейтинг.